

mány azonban nem elégitette ki várakozásunkat. Elmosódó néhány vonás a humanistákról és azután nagyon unalmas részletezése Erasmus küzdelmekkel telt életszakaszainak. Körülbelül olyan terjedelmű, mint Reichlingé. Ez az utóbbi azonban gazdag forrástanulmányokon alapuló értekezés. Péter J. bevezetésében hiányzik az a távlat, amelyből nagy, erős körvonalakban emelkednék ki a lényeg. Így csak időrendbe foglalt adatok sorozata. Elég lett volna a harmadrésze: rövid életrajz és Erasmus szerepe a forrongó eszmék harcában. Erasmus magyarországi összeköttetéseiről írt két befejező lapja ellenben érdekes illusztrálása a nagy humanista páratlan tekintélyének.

Teveli Mihály.

Krizsán Gábor: Alkotó munka és rajz az elemi iskolai beszéd- és értelemgyakorlatban. Gyakorlati útmutató az I. és II. osztályú beszéd- és értelemgyakorlatoknak behatóbb, könnyebb és sikeresebb tanítására. Kolozsvár, 1913. Szerző sajátja. 2 K.

A régebben dívó verbalisztikus tanítási eljárás, kisebb arányú szemléltetéssel kapcsolatban, teljesen megelégedett az új fogalmaknak szavakkal való nyújtásával, s teljesen figyelmen kívül hagyta a gyermeknek magával hozott intuitív képességét, a munka és alkotás utáni vágyódását. A mai pedagógia pedig épen e két elhanyagolt, sőt sok tekintetben lenyűgözött képességet teszi tiszta fogalom-szerzés céljából a tanítás alapjává. A gyermek cselekszik s e cselekvés közben messzebb levő cél érdekében tesz megfigyeléseket. Micsoda más képzeteket, fogalmakat szerez a gyermek, ha vizsgálódásai az általa végzett munkából, annak eredményessé tételéből fakadnak! Ez vetette meg alapját ama methodikai eljárásnak, melynek alapján a gyermek munkásságát minden tárgy tanításának szolgálatába szegőd-tetik. Ezek a gondolatok a tanítóság előtt immár nem ismeretlenek, de igen is ismeretlen a megoldás módja. Ezért van szükség olyan művekre, melyekben erre nézve hasznos irányítások találhatók.

E célt szolgálja dr. Krizsán Gábor munkája, melyben arra ad utbaigazítást, hogy a gyermek öntevékenysége miként használható fel a beszéd- és értelemgyakorlatok közben. S itt mindjárt megállapítom, hogy a könyv címe nem fedti helyesen a tartalmat. Az alkotó-munka és rajz külön szerepel az elnevezésben, holott a rajz maga is mindjárt alkotó munkává változik, mihelyt minden kötöttség nélkül szerepel a tanításban, ahogyan a szerző is többször szerepelteti. Megállapítom azonban azt is, hogy a szerző igen fontos és értékes munkát végzett, midőn nyilvánvalóan bemutatja: mily egyszerűen oldható meg e sokak szemében nehéznek látszó kérdés.

Munkája két részből áll: általános és gyakorlati részből. Az első részben a kérdés fontosságát mérlegelve, általános irányú útbaigazításokat ad, a másik részben bemutatja a végrehajtás módját. Ez a II. rész épen azért, mert a *hogyan*-nal foglalkozik, különösen értékes. Igen sok tanító van, aki a kérdés fontosságát teljesen megérzi, de úgy gondolja, hogy nincsenek ama technikai készségek a birtokában, melyek szükségesnek látszanak. S ahogyan szerző e készségekre rámutatott, *olyan mértékig minden tanítóban megvan a készség*. A tanítóságot nem ijeszti el, hanem megnyeri. Megérteti, hogy itt a munka nem cél, hanem eszköz, s bármily egyszerű legyen az a készség, mellyel akár a tanító, akár a tanuló rendelkezik, mégis megoldható a kérdés, mert hiszen nem művészi előállítás a cél. Az a rajz, vagy az a fa- vagy papírmunka csupán illuziót keltő legyen s már felhasználható a beszéd megindítására, a figyelem lekötésére, a szemlélődés erőteljesebb tételére. Helyes, hogy túlzásba nem megy. Az ily gondolatok hirdetői igen gyakran esnek abba a hibába, hogy lehetetlenséget nem látva, mindent az új gondolat alapján akarnak megoldani. Túl lőnek a célon. Szerző alaposan kihasználja a beszéd- és értelemgyakorlat minden felhasználható terét, de még mindig lát olyan területet, ahol a munka bevitele erőszakolás számba megy. Ilyenek az érzelemnemesítés szolgálatában álló tételek, bár ezeknél is kisebb mértékig szerepelteti a rajzot, épen mint alkotó munkát. Igen helyesen tette, hogy rajzokat mellékel. Ezek nélkül a hatás nem annyira világos. Ezek mutatják meg eljárását, mely szerint a tanítással párhuzamosan halad a tanító és a gyermekek rajza, melynek befejezése után maga a tárgyat teljesen felölelő rajz az önálló beszélgetés alapja. (Pl. a határ ásványai.)

E munka nem vezérkönyv. Nem is készült annak. Így azután nem is foglalkozik az anyag tervszerű felosztásával, az egyes tárgyakkal való koncentrálással, szóval ama gondolatokkal, melyekkel egy vezérkönyvnek kell foglalkoznia. Nem akar több lenni, mint amit a címben jelez. Útmutató arra, hogy a gyermek munkássága miként tehető a tanítás alapjává. S ennek becsülettel megfelel.

Urhegyi Alajos.

ÚJ KÖNYVEK.

1. Hazai művek.

A hétéosztályú polgáriskola (reform-polgáriskola) tantervjavaslat. Gazdasági, technikai, ipari és kereskedelmi szakkörök segítségével összeállította az Orsz. Polgári Isk. Egyesület reformbizottsága. Pozsony, 1914. 8° 31 l. — Az általános műveltséget nyújtó